

УДК 027.7(477.54-25):[001.891:004]

**БІБЛІОТЕЧНІ СЕРВІСИ В СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ НАУКОВИХ РОЗРОБОК
(з досвіду роботи Наукової бібліотеки Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого)**

Пасмор Надія Петрівна,
директор Наукової бібліотеки Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, канд. пед. наук,
Кулик Маргарита Михайлівна,
бібліотекар Наукової бібліотеки
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, канд. пед. наук,
Україна, Харків

***Анотація.** Висвітлено досвід наукової бібліотеки Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з інформаційно-аналітичної підтримки наукових досліджень у виші. Визначено основні принципи, бібліотечні засоби та методики вимірювання наукової правової інформації, виявлення кількісних показників опублікованих статей, цитованості, динаміки наукових галузевих інфо потоків. Підтверджено значення нових бібліотечних сервісів у розширенні наукових комунікацій.*

***Ключові слова:** Наукова бібліотека Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, сектор наукометричного аналізу, інформаційно-аналітична підтримка, бібліотечні сервіси, вимірювання наукової правової інформації.*

***Аннотация.** Освещен опыт работы научной библиотеки Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого по информационно-аналитической поддержке научных исследований в вузе. Определены основные принципы, библиотечные средства и методики измерения научной правовой информации, выявления количественных показателей опубликованных статей, цитируемости, динамики научных отраслевых инфопотоков. Подтверждено значение новых библиотечных сервисов в расширении научных коммуникаций.*

***Ключевые слова:** Научная библиотека Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, сектор наукометрического анализа, информационно-аналитическая поддержка, библиотечные сервисы, измерения научной правовой информации.*

***Annotation.** The article describes the experience of Scientific Library of the Yaroslav Mudryi National Law University in the informational and analytical support of scientific research at the University. The basic principles, tools of the library and methods of measuring the scientific law information, revealing of quantitative indicators of the published articles, citation, and dynamics of scientific information streams are identified. The importance of new library services in expansion of the scientific communications is confirmed.*

***Key words:** Scientific Library of the Yaroslav Mudryi National Law University, sector of the scientometrics analysis, informational and analytical support, library services, measurement of scientific law information.*

Сьогодні нікого не здивуєш наявністю в бібліотеці комп'ютерного обладнання, збільшення ваги їх мережевого internet-представництва, домінування автоматизованих систем обслуговування читачів. Ми стаємо свідками та безпосередніми учасниками того, що процес формування бібліотечного соціального інституту відбувається на якісно нових організаційних, управлінських, технічних та технологічних засадах. Провідну роль у забезпеченні споживача інформацією за допомогою локальних, міжрегіональних і міжнародних мереж комунікацій, надання дистанційного доступу до національних і закордонних баз даних, взаємодії з автоматизованими інформаційними системами відіграє наукова бібліотека.

У полі зору науково-бібліотечного співтовариства перебувають такі нагальні питання:

- бібліотечне партнерство у контексті наукової інтеграції;
- зміни моделей роботи з інформацією у процесі забезпечення потреб користувачів;
- контентно-сервісне просування сучасних ресурсів для науки і освіти;
- превалювання веб-сегмента у діяльності бібліотек;
- участь бібліотек у процесах вимірювання наукової інформації та галузевих інфопотоків;
- аналіз використання наукометрично-бібліометричної інформації тощо.

Зупинимося на досвіді роботи наукової бібліотеки Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (НБ НЮУ) з упровадження спеціалізованих сервісів з інформаційно-аналітичної підтримки наукових розробок.

У сучасній системі інформаційно-аналітичної підтримки університетських наукових досліджень саме бібліотека опинилася в епіцентрі уваги, оскільки її діяльність безпосередньо пов'язана з процесами вимірювання наукової інформації, виявлення кількісних показників опублікованих статей, цитованості, вивчення динаміки масивів і потоків галузевої наукової інформації тощо [3]. Передусім наголосимо, що це потребує значних додаткових часових затрат, інтелектуальних, знанневих умінь, пов'язаних із наукометричними та бібліометричними навичками.

Рішенням ученої ради НІОУ у липні 2015 р. на наукову бібліотеку покладено функції вимірювання правової інформації, що міститься в опублікованих наукових статтях, монографіях, підручниках та інших виданнях авторів вишу, виявлення та оприлюднення їх цитованості тощо. З огляду на це у структурі бібліотеки було створено сектор наукометричного аналізу відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення.

Серед основних напрямів діяльності цієї служби назвемо наступні:

- збір та обробка даних про наукові публікації учених університету;
- консультативно-практична допомога у створенні профілів: учених, колективів університету (кафедр, інститутів), наукових журналів та збірників наукових праць вишу;
- реєстрація авторів у ORCID, Google Scholar, інформаційно-аналітичній системі «Бібліометрика української науки» тощо;
- складання, надання та оприлюднення на веб-сайті бібліотеки аналітичних довідок та інформаційно-статистичних повідомлень стосовно цитування, наукометричних та бібліометричних показників науковців тощо;
- аналіз та структурування інформації щодо переліку правових журналів (національних та іноземних видавництв), які індексуються міжнародними наукометричними базами SCOPUS, Web of Science, Index Copernicus;
- формування та постійне наповнення електронної картотеки «Праці вчених університету»;
- ведення електронного архіву-репозитарію eNULAUIR [4].

У процесі інформаційно-аналітичної діяльності співробітники сектору використовують сукупність бібліотечних засобів (збір, пошук, переробку інформації, моніторинг, аналіз дослідження актуальних проблем наукометрії, бібліометрії) [2], що дозволяють поступово створити реальну картину наукових здобутків учених, кафедр, вишу, а також надає

можливість для корегування діяльності окремих науково-педагогічних кадрів, підрозділів тощо.

Науково-аналітичні процеси, що здійснює сектор наукометричного аналізу, базується на таких принципах: а) цілеспрямованість; б) системність; в) актуальність; г) сучасність; д) активність; е) ініціативність; ж) достовірність; з) об'єктивність; і) повнота; й) безперервність; к) альтернативність; л) гнучкість; м) аргументованість [1; 2]. Дотримання у цих принципів дозволило дуже швидко отримати бажані результати та певні наукові досягнення:

1. Сектор поширює наукові роботи викладачів, аспірантів університету та виявляє їх цитованість (Індекс Гірша – h) у наукометричних системах Google Scholar, SCOPUS, Web of Science.

2. Ведеться збір, обробка інформації щодо публікацій науково-педагогічних кадрів університету та здійснюється наповнення електронної картотеки «Праці вчених університету».

3. З метою входження праць учених вишу до Українського індексу наукового цитування та міжнародних наукометричних систем цитування SCOPUS і Web of Science сектор координує діяльність із кафедрами, консультує викладачів з питань створення власних уніфікованих ідентифікаторів реєстрації в ORCID, Google Scholar та Web of Science.

4. У період 2015 – 2016 рр. за допомогою співробітників сектору зареєстровано у Google Scholar та створено наукометричні профілі 415 вчених (було 52); у ORCID – 651 (не було реєстрацій зовсім).

5. Проводиться постійний аналіз вже створених профілів учених у Google Scholar на предмет виправлення помилок, недостовірних даних та різночитань, що дозволяє уточнити показники цитувань – індекс Гірша (h) у різних наукометричних системах.

6. Для інформування науково-педагогічних працівників університету про їхню публікаційну активність та відповідні наукометричні показники на веб-сайті наукової бібліотеки сформовано інформаційний блок та надані посилання на інформаційно-аналітичну систему «Бібліометрика української науки» (Центр досліджень соціальних комунікацій на базі НБУ ім. В. І. Вернадського) та на створені авторські профілі у пошуковій системі Google Scholar.

7. Здійснюється інформування кафедр університету про наявну статистику цитувань та інші кількісні показники публікаційної

продуктивності науковців через електронну пошту з метою покращення наукометричних даних авторів статей.

8. Уточнюються кількісні показники публікаційної активності вчених вишу в SCOPUS та Web of Science. Проведено велику пошукову роботу та систематизовано відповідну інформацію для реєстрації профілю університету в наукометричній базі Web of Science.

9. Триває робота над створенням профілів кафедр університету у Google Scholar.

10. Супроводжуються зареєстровані у Google Scholar та на веб-ресурсі «Українські наукові журнали» (МОН України) профілі журналів університету: «Проблеми законності» (h – 12); «Вісник НУ «ЮАУ ім. Ярослава Мудрого» Сер. Філософія, філософія права, політологія, соціологія» (h – 6); «Вісник Асоціації кримінального права України» (h – 6); «Теорія і практика правознавства» (h – 4); «Криміналіст першодрукований» (h – 5).

11. Наукові видання університету включено до Інформаційно-аналітичної системи «Бібліометрика української науки» НБУ ім. В. І. Вернадського для подальшого їх рейтингування.

12. Створено наукометричний профіль нашої установи «Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого» у Google Scholar, на якому відображено 3000 найцитованиших документів, на сьогодні вже є 17321 цитування, Індекс Гірша (h) вишу складає 52.

13. Із метою порівняння ефективності науково-дослідницької діяльності колективу університету включено до рейтингу «Бібліометрика української науки» центру досліджень соціальних комунікацій Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

14. Для викладачів і аспірантів підготовлено та оприлюднено на веб-сайті бібліотеки університету та у Facebook науково-методичні рекомендації: «Наукометрія. Бібліометрія», «Правові журнали у SCOPUS», «Що впливає на наукометричні показники вченого», а також презентаційні матеріали про діяльність сектору з вирішення інформаційно-аналітичних, наукометричних завдань.

15. У межах школи методиста бібліотек вищих навчальних закладів державних форм власності харківського методичного об'єднання на базі бібліотеки нашого університету 28 квітня 2016 р. відбувся науково-практичний семінар «Library 2 library», де співробітники сектору представили презентацію «Сектор наукометричного аналізу – нова

структура бібліотеки, що підтримує рівень цитування вчених університету». Матеріали доступні на веб-сторінці бібліотеки.

На виконання основних завдань сектору та з метою підвищення кваліфікації з інформаційних ресурсів Web of Science, Journal Citation Reports, Researcherid, Endnote фахівець бібліотеки взяв участь у тренінгу та прослухав курс «Thomson Reuters для наукових досліджень», що відбувся у Київському національному лінгвістичному університеті 8 – 9 вересня 2016 р.

Вищезазначене дозволяє стверджувати, що впровадження в практику нових спеціалізованих бібліотечних сервісів з питань інформаційно-аналітичної діяльності, наукометричного аналізу і вимірювання наукової інформації сприятиме: 1) прискоренню інтеграції вузівської науки до національного Українського індексу наукового цитування та міжнародних наукометричних систем цитування Scopus, Index Copernicus, Web of Science та ін. 2) підвищенню вірогідності збільшення статистики цитувань публікацій науковців університету, рейтингу вишу, вченого в системі наукометричних показників оцінювання; 3) розширення комунікацій учених університету з колегами та партнерами у світі.

Список бібліографічних посилань

1. Аналітика [Електронний ресурс]. URL: <http://sum.in.ua/s/analytika>.
2. Захарова В. І., Філіпова В. Я. Основи інформаційно-аналітичної діяльності. Київ, 2013. 336 с.
3. Пасмор Н. П., Шахова С. А. Унікальність інституційних репозитаріїв як складова інтеграції наукових здобутків учених у світову e-Science // Бібліотеки ВНЗ України у процесі імплементації Закону «Про вищу освіту» та інформатизації суспільства. Івано-Франківськ, 2015. С. 214–219.
4. Шумаєва І. Д., Кулик М. М. Сектор наукометричного аналізу – нова структура у підтримці бібліотекою публікаційної активності вчених університету [Електронний ресурс]. URL: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_2&view=item&id=1747.

УДК 027.02(477)
К68

Затверджено до друку вченою радою
Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка
(протокол № 2 від 07.06.2017 р.)

Укладач О. П. Куніч

Науковий редактор Л. В. Глазунова, канд. наук із соціальних комунікацій
Редакційна колегія:

В. Д. Ракитянська (голова), директор Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка, заслужений працівник культури України

Л. В. Глазунова, заступник директора з наукової роботи Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка, канд. наук із соціальних комунікацій

І. Я. Лосівський, завідуючий науково-дослідним відділом документознавства, колекцій рідкісних видань і рукописів Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка, доктор філол. наук, заслужений працівник культури України

О. П. Куніч, завідувача відділом науково-методичної роботи Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка

Королєнківські читання 2016. «Бібліотеки, архіви, музеї: інтеграція до світового наукового та історико-культурного простору» : матеріали XIX Міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 12 жовт. 2016 р. У 2 ч. Ч. 1 / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка, Харків. держ. акад. культури, Харків. обл. від-ня (філія) ВГО «Укр. бібл. асоц.» ; [уклад. О. П. Куніч ; редкол.: В. Д. Ракитянська (голова) та ін.]. – Харків, 2017. – 290 с.

Збірник містить матеріали доповідей та повідомлень XIX Міжнародної науково-практичної конференції «Королєнківські читання 2016», присвяченої темі «Бібліотеки, архіви, музеї: інтеграція до світового наукового та історико-культурного простору».

Видання розраховане на фахівців бібліотечної справи та суміжних галузей.

УДК 027.02(477)

© Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка, 2017